EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 21.4.2009
KOM(2009) 161 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

Siekiant tikslingesnio paramos skyrimo ūkininkams, vykdantiems veiklą gamtinių kliūčių turinčiose vietovėse

{SEK(2009) 449}
{SEK(2009) 450}
{SEK(2009) 451}

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

Siekiant tikslingesnio paramos skyrimo ūkininkams, vykdantiems veiklą gamtinių kliūčių turinčiose vietovėse

1. APLINKYBĖS

Nuo 1975 m. taikoma pagalbos schema mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse (MPŪV) veiklą vykdantiems ūkininkams suteikiama galimybė tęsti ūkininkavimą ir taip išlaikyti kraštovaizdį kalnuotose vietovėse, ne kalnuotose mažiau palankiose ūkininkauti (taip vadinamose tarpinėse MPŪV) ir vietovėse su specifinėmis kliūtimis.

Europos Sąjungoje kalnuotos vietovės sudaro beveik 16 % žemės ūkio paskirties ploto; jos klasifikuojamos remiantis keliais fiziniais rodikliais[1]. Remiantis įvairiais kriterijais, dėl kurių įvairovės Europos Sąjungoje, kaip nustatė Europos Audito Rūmai, galbūt ir taikomos nevienodos sąlygos[2], apytiksliai 31 % ES žemės ūkio paskirties žemės klasifikuojama kaip tarpinės MPŪV. Tose vietovėse MPŪV išmokas gauna labai nedaug ūkių (7 % visų ES ūkių), o vidutinis išmokos dydis įvairiose valstybėse narėse labai skiriasi, pavyzdžiui, 16 EUR už hektarą Ispanijoje ir 215 EUR už hektarą Belgijoje.

MPŪV schemos intervencinių priemonių logika buvo peržiūrėta 2005 m. Siekiant padidinti kaimo plėtros politikos indėlį į ES darnaus vystymosi strategiją, buvo nuspręsta, jog schemos tikslai turi būti aiškiai orientuoti į žemėtvarką.

Socialinių ir ekonominių tikslų pašalinimą iš MPŪV išmokų, kurios dabar vadinamos gamtinių kliūčių išmokomis (GKI), tikslų reikia vertinti atsižvelgiant į galimybę taikyti kryptingesnes ūkininkų pajamų ir konkurencingumo rėmimo priemones ir į kaimo ekonomiką platesniame kontekste. Į rinką orientuotame kontekste ūkininkų pajamos daugiausiai remiamos atsietomis tiesioginėmis išmokomis ir kaimo plėtros pagalbos priemonėmis, skatinančiomis ūkių konkurencingumą. Ekonominė ir socialinė plėtra kaimo vietovėse daugiausia skatinama kaimo plėtros ir sanglaudos politikos[3] priemonėmis, kuriomis remiamas ne žemės ūkio veiklos įvairinimas, mikroįmonių ir mažųjų bei vidutinių įmonių ir turizmo veiklos plėtra, pagrindinių paslaugų tiekimas.

Reglamento (EB) Nr. 1698/2005[4] 50 straipsnio 3 dalies a punkte pateikiama nauja vietovių su gamtinėmis kliūtimis, išskyrus kalnuotas vietoves ir specifinių kliūčių turinčias vietoves, apibrėžtis: „*plotai, įtakojami didelių gamtinių kliūčių, ypač mažo dirvos derlingumo arba*

---

1 Aukštis, nuožulnumas arba abiejų šių veiksnių derinys. Į šiaurę nuo 62 lygiagretės esančios vietovės taip pat laikomos kalnuotomis vietovėmis.

2 Europos Audito Rūmai (2003 m.), *Specialioji ataskaita Nr. 4/2003*, OL C 151, 2003 m. birželio 27 d.

3 2006 m. liepos 11 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006, nustatantis bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo bei panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 1260/1999, OL L 230, 2006 08 24, p. 1.

4 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai, OL L 277, 2005 10 21, p. 1.

prastų klimato sąlygų, ir kai žemės valdymui svarbu išlaikyti ekstensyvų ūkininkavimą". Tačiau 2005 m. Taryba nepasiekė susitarimo dėl galimos visoje Bendrijoje taikomos tokių vietovių klasifikavimo sistemos remiantis nauja apibrėžtimi ir politikos tikslais. Todėl buvo nuspręsta ribotam laikotarpiui palikti galioti senąją sistemą, o Komisija buvo įpareigota atlikti MPŪV schemos peržiūrą ir pateikti pasiūlymą dėl išmokų ir vietovių nustatymo sistemos, kuri būtų taikoma nuo 2010 m.

Nepaisant Komisijos intensyvaus bendradarbiavimo su nacionalinėmis valdžios institucijomis ir suinteresuotosiomis šalimis ir nuo 2005 m. vykdomų mokslinių konsultacijų, dėl apribojimų, kurių kyla dėl to, kad duomenys turi būti europinio lygmens, Komisija negali pateikti naujo teisės akto pasiūlymo, pagrįsto galimos naujos vietovių nustatymo sistemos išsamia analize. Informacija, kurios reikia siekiant išsamiai įvertinti naujo vietovių nustatymo metodo taikymo rezultatus, yra arba gali būti surinkta nacionaliniu lygmeniu.

Todėl šiame komunikate Komisija supažindina su MPŪV peržiūros dabartiniais rezultatais ir siekia labiau įtraukti valstybes nares į tyrimo veiklą, kad vėliau galėtų pateikti gerai pagrįstą pasiūlymą dėl vietovės ribų nustatymo sistemos, kuri būtų pastovi ir suderinta su Europos Sąjungos GKI tikslais.

2. ŠIUOLAIKIŠKAI PAGRĮSTA SENOJI PRIEMONĖ

Remiantis Komisijos vardu vykdytais ir 2006 m. užbaigtais tyrimais[5], MPŪV schema buvo veiksminga išlaikant žemėnaudos lygį nerentabiliose ES vietovėse.

Nors ši priemonė jau naudojama gana ilgai, svarbiausi gamtos kliūčių išmokos schemos tikslai, kaip nurodyta Tarybos reglamente (EB) Nr. 1698/2005, ir toliau atitinka daugelio ES žemdirbystės kraštovaizdžio vietovių poreikius – toliau vykdomas žemės ūkio veiklos valdymas vietovėse, kur veikla neintensyvinama dėl fizinių kliūčių, padeda išsaugoti vertingas atviras kraštovaizdžių erdves, pusiau natūralias buveines ir biologinę įvairovę; tai gali padėti kontroliuoti miškų gaisrus ir gerinti dirvožemio ir vandens naudojimo valdymą.

Bendrojoje žemės ūkio politikoje (BŽŪP) GKI, kaip ir kitos politikos priemonės, turi apibrėžtą vaidmenį ir tuo pat metu yra susieta su kitomis žemės naudojimu grindžiamomis pagalbos schemomis.

2003 m. įdiegta vienkartinės išmokos už plotus schema[6] visų pirma siekiama užtikrinti tam tikrą ūkininkų pajamų lygį suteikiant tiesioginę pajamų paramą, o GKI siekiama išvengti žemės apleidimo vietovėse, kuriose kyla ypač didelis atskirties pavojus, suteikiant kompensaciją dėl konkrečios tokią riziką sukeliančios kliūties.

Į vienkartinės išmokos schemą įtrauktas įpareigojimas užtikrinti, kad žemė būtų geros agrarinės ir aplinkosauginės būklės, ir taip užkirsti kelią blogam jos valdymui ir apleidimui.

---

5 IEEP – Europos aplinkos politikos institutas (2006 m.). *Mažiau palankių ūkininkauti vietovių priemonės įvertinimas 25-iose Europos Sąjungos valstybėse narėse* http://ec.europa.eu/agriculture/eval/reports/lfa/index_en.htm.

6 2003 m. rugsėjo 29 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1782/2003, panaikintu ir pakeistu 2009 m. sausio 19 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 73/2009, nustatančiu bendrąsias tiesioginės paramos schemų pagal bendrą žemės ūkio politiką taisykles ir nustatančiu tam tikras paramos schemas ūkininkams bei iš dalies keičiančiu Reglamentus (EB) Nr. 1290/2005, (EB) Nr. 247/2006, (EB) Nr. 378/2007, ir panaikinančiu Reglamentą (EB) Nr. 1782/2003, OL L 30, 2009 1 31, p. 16.

MPŪV vietovėse esantiems ūkiams gali būti sudėtinga laikytis geros agrarinės ir aplinkosauginės būklės reikalavimų dėl to, kad iš hektaro gaunamas derlius ir pelnas yra maži. Tačiau mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse dėl įprasto derliaus dydžio vienkartinė išmoka už hektarą paprastai yra mažesnė nei tose ūkių žemėse, kurios yra už MPŪV ribų. Tose vietovėse, kur tikimybė, kad žemė bus vis labiau apleidžiama, yra didesnė, o ūkininkavimas yra svarbiausia veikla aplinkos apsaugos požiūriu, išmokos dėl gamtinių kliūčių yra laikoma specialia tęstinio žemės ūkio valdymo priemone.

Gamtinių kliūčių išmokų dydis taip pat labai skiriasi nuo agrarinės aplinkosaugos išmokų, kuriomis siekiama kompensuoti prarastas pajamas ir išlaidas, patirtas dėl didesnių nei įprasta privalomų specifinių aplinkos apsaugos reikalavimų laikymosi. Gamtinių kliūčių išmokomis kompensuojami tik su gamtinėmis sąlygomis susiję trūkumai – padengiamos papildomos išlaidos ir pajamos, prarastos dėl gamtinių kliūčių. Taigi, šiomis priemonėmis suteikiama bazinė parama atitinkamoms žemės ūkio veiklos rūšims, kad jos būtų toliau vykdomos.

Nepaisant šio struktūrinio skirtumo palyginti su agrarinės aplinkosaugos priemone, GKI neabejotinai padeda siekti aplinkos tikslų. GKI priskiriamos kaimo plėtros politikos 2 krypčiai ir jomis siekiama, kad nuolat naudojant žemės ūkio paskirties žemę būtų palaikomas kraštovaizdis ir palaikomos bei skatinamos darnaus ūkininkavimo sistemos.

Be to, reikėtų paminėti tai, kad ši peržiūra yra ribota; joje nėra išsamiai analizuojama, kokią vietą GKI išmokos užima atnaujintoje BŽŪP, ir kaip jos yra susijusios su kitomis su žeme susietomis išmokomis ūkininkams; šie klausimai gali būti išsamiau nagrinėjami diskusijose dėl tolesnio BŽŪP vystymo.

3. ĮGYVENDINIMO TRŪKUMAI

Pirmiau minėtoje 2003 m. Audito Rūmų ataskaitoje nurodyti ne tik MPŪV schemos privalumai, bet ir keli dideli jos įgyvendinimo trūkumai (pavyzdžiui, dėl tarpinių MPŪV nustatymo), dėl kurių kyla abejonių, susijusių su šios schemos veiksmingumu.

Keletas svarbiausių Audito Rūmų nurodytų trūkumų jau aptarta. Reglamente EB Nr. 1698/2005 peržiūrėti išmokų apskaičiavimo ir tarpinių MPŪV klasifikavimo metodai, juos abu aiškiai susiejant su gamtinėmis kliūtimis, trukdančiomis vykdyti žemės ūkio veiklą, ir taip sumažinant per didelio kompensavimo riziką. Tuo reglamentu taip pat nustatyta, kad GKI gavėjai privalo laikytis kompleksinio paramos susiejimo[7] reikalavimų; taip siekiama nustatyti paprastesnį ir nuoseklesnį metodą, palyginti su anksčiau taikyta gero ūkininkavimo praktika. Sugriežtinti priemonės stebėsena ir vertinimas buvo numatyti Bendrojoje stebėsenos ir vertinimo sistemoje, kuri yra taikoma visoms kaimo plėtros intervencinėms priemonėms 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu, o Reglamente (EB) Nr. 1975/2006[8] nurodytos konkretesnės kontrolės ir sankcijų taisyklės.

---

[7] Reglamente (EB) Nr. 1782/2003 nustatytas principas, kad ūkininkams, nesilaikantiems tam tikrų reikalavimų visuomenės, gyvūnų ir augalų sveikatos, aplinkos ir gyvūnų gerovės srityse, tiesioginė parama bus sumažinta arba visai neskiriama. Ši kompleksinio paramos susiejimo sistema, kuri yra taikoma pagal Reglamentą (EB) Nr. 73/2009, yra taikoma ir kaimo plėtros išmokoms, susijusioms su žeme arba gyvuliais.

[8] 2006 m. gruodžio 7 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1975/2006, nustatantis išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 kontrolės procedūrų įgyvendinimo ir kompleksinio paramos susiejimo įgyvendinimo taisykles, susijusias su paramos kaimo plėtrai priemonėmis, OL L 368, 2006 12 23, p. 74.

Dabartinės peržiūros metu dar reikia išspręsti šias problemas: sistemų, kurias valstybės narės naudoja klasifikuojant tarpines MPŪV, skaidrumo stoka, nepakankamas tausojančiam žemės valdymui skiriamos pagalbos tikslingumas, visų pirma teikiant tikslingai nukreiptą pagalbą tais atvejais, kai žemės apleidimo rizika yra didžiausia, nesukurtas bendras vietovių klasifikavimo metodas.

4. MAŽIAU PALANKIŲ ŪKININKAUTI VIETOVIŲ RIBŲ NUSTATYMO SISTEMOS GERINIMAS

4.1. Dabartinės tarpinių mažiau palankių ūkininkauti vietovių klasifikacijos trūkumai

Dėl dabartinės tarpinių MPŪV klasifikacijos, pagrįstos trimis Reglamento (EB) Nr. 1257/99[9] 19 straipsnyje nurodytų rodiklių tipologijomis, iškyla sudėtingų klausimų, susijusių su veiksmingu ir tikslingu schemai skirtų lėšų panaudojimu; to priežastys yra dvi:

Klasifikacija iš dalies pagrįsta socialiniais ir ekonominiais kriterijais, kurie nebeatspindi pagrindinių GKI tikslų ir buvo perimti iš dabar jau pasenusio pirminio schemos metodo. Be to, vietovių nustatymo metodas nebuvo atnaujintas atsižvelgiant į naudotų demografinių ir ekonominių duomenų raidą.

Taip pat dažni atvejai, kai daugelį įvairių nacionalinių kriterijų neįmanoma sulyginti Europos lygmeniu. Dėl tokios įvairovės smarkiai sumažėja skaidrumas ir atitinkamai pagalba priemonės tikslų atžvilgiu gali būti teikiama nepakankami tikslingai.

2005 m. teisės aktų leidėjas iš naujo apibrėžė gamtinių kliūčių turinčias vietoves, išskyrus kalnuotas vietoves ir specifinių kliūčių turinčias vietoves, nurodydamas, kad tai yra didelių gamtinių kliūčių turinčios vietovės, kaip tai nurodyta pirmiau esančiame 1 skirsnyje. Taryba, remdamasi naująją apibrėžtimi, ketino nustatyti keletą objektyvių bendrųjų kriterijų siekiant nustatyti tinkamumo kriterijus atitinkančią vietovę, kaip nurodyta Reglamento (EB) Nr. 1698/2005 konstatuojamosiose dalyse.

Iš diskusijų, įvykusių prieš priimant reglamentą, paaiškėjo, kad buvo neįmanoma pasiekti susitarimo dėl vietovių klasifikavimo metodo, pagrįsto keliais blogą dirvožemio kokybę ir nepalankias klimato sąlygas atspindinčiais pakaitiniais rodikliais (pavyzdžiui, vidutinio javų derlingumo, daugiamečių ganyklų procento, galvijų tankumo). Tapo akivaizdu, kad, siekiant nustatyti objektyvius ir mokslinį pagrindą turinčius kriterijus, reikalingas nuodugnus techninis bendradarbiavimas su valstybėmis narėmis.

Pirmasis žingsnis šioje srityje – Komisijos tarnybų įgaliojimas Jungtiniam tyrimų centrui (JTC) sukurti bendrųjų dirvožemio ir klimato kriterijų rinkinį, kuriuo remiantis būtų galima iš naujo nustatyti tarpines MPŪV. Siekiant atlikti šią užduotį, buvo įkurta dirvožemį, klimatą ir žemę vertinančių aukšto lygio ekspertų grupė, kurios veiklą koordinuoja JTC. Ekspertų grupė nustatė aštuonis dirvožemio ir klimato kriterijus, kurių ribinės vertės reiškia didelius Europos

---

[9] Mažas žemės derlingumas; žemės ūkio ekonominės veiklos rodikliai yra daug mažesni nei vidutiniai; mažas arba mažėjantis gyventojų, daugiausiai priklausančių nuo žemės ūkio veiklos, skaičius (1999 m. gegužės 17 d. Reglamentas (EB) Nr. 1257/1999 dėl Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (EŽŪOGF) paramos kaimo plėtrai ir iš dalies pakeičiantis bei panaikinantis tam tikrus reglamentus, OL L 160, 1999 6 26, p. 80.

žemės ūkio trūkumus. Kriterijai yra pateikti šio komunikato techniniame priede; jame taip pat pateikti techniniai duomenys apie kriterijų apibrėžtis ir pagrindimą.

JTC mokslininkų ekspertų grupės nustatyti biofiziniai kriterijai gali būti taikomi visoje Europoje, siekiant nustatyti žemę, kuri beveik netinkama žemės ūkio gamybai, jei turima pakankamai erdvinių ir semantinių duomenų apie dirvožemį ir klimatą.

Jie gali būti taikomi nustatant vietoves su gamtinėmis kliūtimis žemės ūkio veiklai palyginti paprastu būdu: laikoma, kad vietovė turi didelių gamtinių kliūčių, jei didelė dalis jos žemės ūkio naudmenų (mažiausiai 66 %) atitinka mažiausiai vieno lentelėje nurodyto kriterijaus ribinę vertę. Todėl biofiziniai kriterijai nėra kaupiamojo pobūdžio. Bet koks rodiklis gali suteikti galimybę taikyti klasifikaciją, jei su tokiu kriterijumi susijusios savybės konkrečioje vietovėje yra stebimos ir tinkamai matuojamos taikant bendrąją ribinę vertę.

Turi būti laikoma, kad ribinės vertės – tai mažiausias kliūties lygis, kuriam esant vietovę galima laikyti kliūčių turinčia vietove; valstybės narės turės galimybę padidinti ribinę normą, jei tai nelems diskriminacijos ir bus pagrįsta dėl nacionalinių aplinkybių.

4.2. Išankstinis biofizinių kriterijų ir duomenų ribotumo vertinimas

Pirmiau nurodyti biofiziniai kriterijai – tai perspektyvus objektyvios ir skaidrios sistemos, skirtos nustatyti vietoves pagal Reglamento (EB) Nr. 1698/2005 50 straipsnio 3 dalies a punktą, sukūrimo metodas. Todėl jie buvo naudojami kaip pagrindas vietovei nustatyti pagal tris iš keturių MPŪV sistemos peržiūros, kuri 2008 m. gegužės 22 d. buvo pristatyta konsultacijoms su visuomene ir apibūdinta su šiuo komunikatu pateiktoje poveikio vertinimo ataskaitoje, variantų.

Jie buvo išsamiai aptarti daugiau kaip šimte posėdžių, kuriuos nuo 2007 m. lapkričio mėn. organizavo Komisijos tarnybos ir valstybės narės. Iki šiol bendradarbiaujant su nacionaliniais ekspertais atliktuose tyrimuose teigiama, kad šie kriterijai yra patikimi, paremti rimtais moksliniais argumentais ir leidžia nustatyti vienodas žemės klasifikavimo sąlygas visoje ES. Jų pagrindu sukuriama paprasta ir palyginama MPŪV nustatymo sistema, kuri yra aiškiai susieta su kliūtimis, kurių iškyla žemės ūkio veiklai dėl dirvožemio ir klimato ypatybių; šią sistemą per santykinai trumpą laiką gali įgyvendinti visos valstybės narės, nors administracinių pastangų tam reikėtų.

Tačiau iki šiol atliktas bendrųjų kriterijų įvertinimas negali būti laikomas išsamiu, nes trūksta tinkamų duomenų ES lygmeniu. Turimi europinio lygmens duomenys nėra pritaikyti kriterijų taikymui išsamiu teritoriniu masteliu ir jų poveikio vertinimui tokiu masteliu. Dėl tos priežasties ir siekiant išvengti nuo normos smarkiai nukrypstančių rezultatų, numatoma, kad prieš pateikiant teisės akto pasiūlymą atitinkamos valstybių narių valdžios institucijos turėtų aktyviai dalyvauti papildomoje tiriamojoje veikloje.

Valstybių narių bendradarbiavimas būtinas, kad, viena vertus, būtų skatinamas bendrųjų kriterijų taikymas remiantis tinkamai išsamiais dirvožemio ir klimato duomenimis.

Kita vertus, modeliavimas turėtų apimti reikalingas sudedamąsias dalis, kurios padėtų užtikrinti, kad vietovėms, kuriose gamtinės kliūtys buvo įveiktos, nebūtų suteiktas MPŪV statusas, kaip tai aptariama kitoje dalyje.

5. TIKSLINGAS PAGALBOS SKYRIMAS TOMS INTENSYVAUS ŪKININKAVIMO SISTEMOMS, KURIOS YRA SVARBIOS ŽEMĖS VALDYMUI

5.1. Neįtraukimas vietovių, kuriose ūkininkavimą stabdančios gamtinės kliūtys buvo įveiktos

Ūkininkavimo sistemų intensyvumas dažnai yra esamų gamtos sąlygų atspindys: vietovės, kuriose žmoniškąja veikla ir technologine pažanga gamtinės kliūtys nebuvo įveiktos, paprastai dėl fizinių ūkininkams iškylančių suvaržymų yra apibūdinamos kaip mažai sąnaudų reikalaujančios ir mažo produktyvumo ūkininkavimo sistemos.

Kai kuriais atvejais ūkininkai, remdamiesi technine pažanga ir žmogiškąja veikla, gamtos kliūtis sugebėjo sėkmingai įveikti ir gali pelningai užsiimti žemės ūkiu vietovėse, kur iš pradžių gamtinės sąlygos buvo gana nepalankios. Tokiais atvejais vietovės gamtinės savybės išlieka nepakitusios, taigi remiantis vien tik biofiziniais kriterijais, vietovė būtų laikoma beveik visai netinkama žemės ūkio veiklai. Tačiau tokia kliūtis neturi poveikio žemės ūkio produktyvumui ir nėra jokio pagrindo, kuriuo remiantis vietovę reikėtų klasifikuoti kaip gamtinių kliūčių turinčią vietovę. Pavyzdžiui, daug drėgnų vietovių buvo dirbtinai nusausintos ir dabar yra labai derlingos; tačiau vietovę dirbtinai nusausinus, dirvožemio tipui būdingos savybės išliko ir toks dirvožemis vis dar būtų klasifikuojamas kaip blogai nusausintas.

Todėl tais atvejais, kai gamtinės kliūtys gali būti įveiktos, būtina tiksliau apibrėžti vietovės nustatymą taikant biofizinius kriterijus kartu su atitinkamais su gamyba susietais rodikliais.

Naudodami investicijas ir ūkininkavimo techniką, taip pat pasirinkdami tinkamus pasėlius, ūkininkai dažniausiai įveikia dėl blogo nusausinimo, dirvožemio struktūros, akmeningumo, šaknijimosi gylio ir cheminių savybių iškylančias kliūtis. Todėl atliekant modeliavimą pagal šiuos kriterijus turėtų būti sistemiškai atmetamos:

(a) dirbtinai nusausintos vietovės, jei taikomas blogo nusausinimo kriterijus;

(b) vietovės, turinčios daug drėkinamos žemės, jei taikomas dirvožemio ir drėgmės pusiausvyros kriterijus;

(c) vietovės, kuriose dirvožemio problemos (dirvožemio struktūros, akmeningumo, šaknijimosi gylio ir cheminių savybių) yra aiškiai įveiktos ir kuriose atitinkamai su gamyba susiję rodikliai (vidutinis javų derlingumas ar galvijų tankumas arba vidutinis bendrasis pelnas iš hektaro) gali būti lyginami su nacionaliniu vidurkiu (išskyrus, jei taikytina, kalnuotas vietoves).

Su šiuo komunikatu pateiktame techniniame priede rasite daugiau duomenų apie reikalaujamą tikslesnį vietovės ribų nustatymą skirtingų gamtinių kliūčių ir susijusių biofizinių rodiklių atžvilgiu.

5.2. Atitikimo kriterijams taisyklės ūkio lygmeniu

Tinkamumo kriterijus atitinkančių zonų sumažinimas iki tų, kurias faktiškai veikia gamtos kliūtys, yra *sine qua non* sąlyga siekiant tikslingai teikti pagalbą vietovėms, kuriose yra atskirties ir žemės apleidimo rizika, ir kuriose ekstensyvus ūkininkavimas yra svarbus žemės valdymo tikslais.

Naudinga pagalbos nukreipimo į vietoves, kuriose žemės apleidimo rizika yra didžiausia, priemonė yra ne tik vietovės ribų nustatymas, bet ir konkrečios atitikimo kriterijams taisyklės, taikomos gamtinių kliūčių turinčioje zonoje po vietovės ribų nustatymo proceso siekiant tikslingai teikti pagalbą schemos tikslus atitinkantiems ūkiams. Toje pačioje vietovėje, kurioje kai kurioms ūkininkavimo sistemoms pavyko įveikti gamtos kliūtis pasinaudojus veiklos intensyvinimo procesais, gali būti taikomi skirtingi žemės ūkio metodai.

Šiuo metu valstybės narės plačiai naudoja atitikimo kriterijams taisykles ūkių lygmeniu, nors, remiantis vertinimu, daugelis tokių taisyklių nereikalingos įgyvendinant priemonės pagrindinius tikslus ir atspindi skirtingus tikslus bei administracinius reikalavimus. Tokios taisyklės galėtų būti geriau suderintos su schemos tikslais ir ES tarptautiniais įsipareigojimais, paliekant pakankamai galimybių atsižvelgti į vietos ypatumus, kaip to reikalaujama pagal subsidiarumo principą.

Atitikimo kriterijams taisyklių ūkių lygmeniu apibrėžtys ir naudojimas aptariami per poveikio vertinimą nustatytuose vertinimo variantuose ir apibūdinti kartu su šiuo komunikatu pateikiamoje ataskaitoje. Ši išmokų sistemos sudedamoji dalis bus toliau analizuojama rengiant teisės akto pasiūlymą; bus taip pat atsižvelgiama į galimos naujos ribų nustatymo sistemos, pagrįstos valstybių narių atliktu moduliavimu, kaip to reikalaujama šiame komunikate, poveikį

6. SUPAPRASTINIMO GALIMYBĖ

Sukūrus bendrą vietovių nustatymo kriterijų rinkinį būtų galima supaprastinti GKI schemos įgyvendinimą ES lygmeniu, nes beveik šimtas šiuo metu valstybių narių taikomų rodiklių su skirtingomis ribinėmis vertėmis būtų pakeista aštuoniais aiškiai apibrėžtais kriterijais, kurių mažiausios ribinės vertės būtų vienodos visoje ES teritorijoje.

Įvykdžius tokį supaprastinimą, padidėtų skaidrumas, o tai pagerintų teisės aktų perkėlimą ir tikslų laikymąsi.

Siekiant priskirti vietovę gamtinių kliūčių turinčių vietovių grupei, pakaks vieno biofizinio rodiklio, o pagal dabartinę sistemą vietovėje turi būti visų trijų Reglamento (EB) Nr. 1257/99 19 straipsnyje nurodytų rūšių kliūčių (žr. 9 išnašą).

Tačiau akivaizdu, kad siekiant taikyti bendruosius biofizinius kriterijus reikės pradinių išlaidų, kurios valstybėse narėse bus skirtingos ir priklausys nuo turimų dirvožemio ir klimato duomenų kiekio ir kokybės.

Šiuo metu 13 valstybių narių, nustatydamos tarpines MPŪV, naudojasi rodiklių sistemomis. Tai metodai, pagrįsti keliais rodikliais, naudojamais apskaičiuojant vietovių klasifikavimo pagal specialias ribines vertes arba klases indeksą. Tam tikrais atvejais valstybių narių indeksų sistemos yra panašios. Tačiau šias sistemas sunku palyginti, nes netgi tada, kai jos yra pagrįstos tokia pat informacija, indeksas apskaičiuojamas naudojantis skirtingais lyginamųjų koeficientų metodais arba klasifikacijomis.

Indeksų sistemų sudėtingumo lygis yra nevienodas, nors apskritai didesnis nei šioje apžvalgoje aptariamų biofizinių rodiklių. Daugelyje indeksų metodų naudojami ekspertų nustatyti ir kartu su šiuo komunikatu pateiktame techniniame priede nurodyti biofiziniai kriterijai. Kai kuriais atvejais galima laikyti, kad indeksų sistemos yra tobulesnės ir todėl

leidžia geriau nei biofiziniai kriterijai nustatyti, ar vietovėje yra kliūčių. Tačiau siekiant bendros indeksų sistemos, kurią būtų galima nuosekliai taikyti visose valstybėse narėse, reikėtų didelių pastangų formuojant jos struktūrą, renkant duomenis, vykdant tyrimus ir įgyvendinant pačią sistemą. Todėl kurti europinę indeksų sistemą, siekiant tiksliai nustatyti gamtinių kliūčių buvimą, būtų ir neveiksminga, ir nerealistiška.

Tose valstybėse narėse, kuriose dabartinė MPŪV nustatymo sistema yra pagrįsta mažo žemės derlingumo pakaitiniais rodikliais, vykdant bendraisiais biofiziniais kriterijais pagrįstą vietovės nustatymą tikriausiai reikėtų tinkamu masteliu surinkti ir suvienodinti dirvožemio ir klimato duomenis.

Atsižvelgiant į šiuos mastelio duomenų klausimus, valstybės narės, vykdydamos biofizinių kriterijų taikymo moduliavimą, galėtų nustatyti, kaip naujuosius vietovių nustatymų metodus būtų galima supaprastinti ir tuo pačiu išlaikyti jų veiksmingumą. Jei pasiūlymai būtų svarbūs, juos būtų galima apsvarstyti poveikio vertinime, kuris bus atliekamas prieš tai, kai Komisija pateiks teisės akto pasiūlymą.

7. POVEIKIS BIUDŽETUI

Ši peržiūra ES ir nacionaliniams biudžetams neturi jokio poveikio, nes MPŪV schemos finansiniai asignavimai, kuriuos sudaro Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai įnašas ir nacionalinis finansavimas, yra numatomi atskirai kiekvienai kaimo plėtros programai, neviršijant visų valstybei narei numatytų asignavimų kaimo plėtrai remti konkrečiu programavimo laikotarpiu. Jeigu finansiniai poreikiai pasikeičia dėl to, kad parama teikiama tikslingiau, turimos lėšos perkeliamos kitoms programos priemonėms.

8. IŠVADOS IR VEIKSMŲ PLANAS

Pagalbos schema ūkininkams, vykdantiems veiklą gamtinių kliūčių turinčiose vietovėse, turi būti peržiūrėta siekiant MPŪV nustatymo ir išmokų sistemą suderinti su 2005 m. priimtais darnios žemėtvarkos tikslais; tai padėtų pagerinti šios schemos skaidrumą bei objektyvumą, tuo pačiu tinkamai atsižvelgti į nacionalinius bei regioninius ypatumus ir skatinti, kad pagalba būtų tikslingai teikiama ten, kur žemės apleidimo rizika yra didžiausia.

Sukūrus bendrais objektyviais kriterijais pagrįsta gamtinių kliūčių turinčių vietovių, išskyrus kalnuotas vietoves ir specifinių kliūčių turinčias vietoves, bendrą klasifikavimo sistemą, pagerėtų vietovių ribų nustatymo sistemos skaidrumas, tvirtumas ir suderinamumas visoje ES.

Komisija visos Europos lygmeniu turi nepakankamai duomenų, kad galėtų atlikti išsamų galimų bendrųjų kriterijų, nustatytų poveikio vertinimo metu, moduliavimą, kuriuo turėtų būti pagrįstas teisės akto pasiūlymas, skirtas pagerinti GKI schemos veiksmingumą.

Komisija, siekdama palengvinti Bendrijos užduočių įgyvendinimą ir visų pirma suteikti tvirtą pagrindą reikalingam teisės akto pasiūlymui, siūlo valstybėms narėms savo teritorijose atlikti komunikate nurodytų biofizinių kriterijų taikymo moduliavimą ir pateikti vietovių, kurios atliekant tokį moduliavimą, atitiktų tokius kriterijus, žemėlapius. Moduliavime turi būti nurodyta vietovė, kuri būtų atrinkta pagal prireikus tinkamai suderintus biofizinius kriterijus ir priede nurodytus požymius, siekiant atmesti tas vietoves, kuriose gamtinės kliūtys yra įveiktos.

Moduliavime turėtų būti pasirinktas tinkamo detalumo teritorinis lygis, pavyzdžiui, statistikai naudojamas Teritorinių statistinių vienetų nomenklatūros LAU 2 lygis.

Nebus laikoma, kad moduliuojant nustatyta MPŪV yra nauja MPŪV, tačiau moduliavimas bus vertinga priemonė nustatant peržiūros variantų tinkamumą ir vėliau pagrindžiant teisės akto pasiūlymą dėl naujos MPŪV nustatymo sistemos sukūrimo ilgalaikėje perspektyvoje.

Taryba, Europos Parlamentas, Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas ir Regionų komitetas kviečiami aptarti pagrindines šiame komunikate išreikštas mintis. Valstybės narės kviečiamos atlikti pirmiau nurodytą moduliavimą ir moduliavimo pagrindu sudarytus žemėlapius Komisijos tarnyboms atsiųsti per šešis mėnesius nuo šio komunikato priėmimo.